

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ І ВИГІД ЛІСІВНИЧИХ ПРОЕКТІВ

аспірант **Шведюк Ю.В.**

Національний лісотехнічний університет України (Україна)

Зміна парадигми розвитку світової економіки в умовах екологізації, необхідність вирішення глобальних проблем людства підкреслюють актуальність невиснажливого, гармонійного і збалансованого менеджменту природних ресурсів. Важливими умовами подальшого економічного розвитку є раціональне використання природних ресурсів, зменшення деградації природних екосистем і посилення їх корисних характеристик.

Лісове господарство відіграє важливу роль у забезпеченні економічного зростання та збереженні сталого розвитку. Сьогодні у процесі прийняття управлінських рішень у цій сфері часто застосовують аналіз витрат і вигід (АВВ). В основу виконання АВВ покладено екосистемний підхід, який найбільш широко відображає сучасні уявлення про необхідність реформування лісового господарства з урахуванням зниження потенціалу лісових екосистем. Екосистемний підхід передбачає врахування усього спектру послуг лісових екосистем, їх впливу на інші екосистеми і дозволяє найбільш точно підійти до визначення економічної оцінки лісових ресурсів [4]. АВВ лісівничих проектів – це процедура систематизованого порівняння витрат і вигід, яка дозволяє визначити еколого-економічну ефективність різних способів лісовідновлення, врахувати фінансові, економічні, екологічні, соціальні і культурні впливи проектів.

АВВ є корисним і дієвим інструментом у процесі прийняття управлінських рішень щодо відновлення лісів у випадках, коли [3]:

- ринкові ціни не здатні об'єктивно відображати справжню вартість витрат і вигід проекту;
- вплив від потенційних витрат і вигід зазнають сторони, які не приймають безпосередньої участі у проекті (треті сторони);
- наслідки реалізації проекту є настільки масштабними, що вимагають врахування усіх можливих впливів (ефектів).

АВВ охоплює фінансовий, економічний і сенситивний види аналізу. Фінансовий аналіз має на меті визначити рентабельність функціонування підприємства або доцільність реалізації комерційних проектів на основі ринкових цін витрат і вигід [1]. Економічний аналіз передбачає визначення реальної економічної вартості ресурсів, вплив на суспільство повного спектру витрат і вигід, які виникають внаслідок реалізації проекту і не завжди оцінені ринком. Вигоди вимірюються на основі концепцій готовності платити (ГП) чи готовності прийняти компенсацію (ГПК), а витрати – на основі концепції альтернативної вартості [5].

Згідно алгоритму виконання АВВ лісовідновлення, перший етап передбачає проведення фінансового аналізу. Фінансовий аналіз дозволяє порівняти вартість запасу деревини у віці рубки головного користування і витрати на вирощування деревостану протягом повного циклу лісовирощування для декількох альтернативних проектів на основі показників фінансової ефективності. Отримані результати надають можливість обрати найбільш привабливий проект для реалізації з точки зору лісових і лісомисливських підприємств.

Другим важливим етапом алгоритму є виконання економічного аналізу, який передбачає оцінювання вигід і витрат довілля, врахування зовнішніх ефектів і визначення справжніх вартостей послуг лісових екосистем. Обраний спосіб лісовідновлення здійснює вплив на такі важливі послуги лісових екосистем як посилення водоохоронної та водорегулюючої здатності лісових насаджень, зменшення викидів CO₂, підвищення виділення кисню, послаблення ерозійних процесів, збереження біорізноманіття, підвищення рекреаційної та естетичної цінності ландшафтів тощо.

Завершальним етапом виконання АБВ лісовідновлення є сенситивний аналіз. Часові рамки виникнення витрат і вигід, відсоток дисконтування, вартість деревини є важливими елементами реалізації лісівничих проектів. Аналіз чутливості дозволяє визначити ключові параметри, зміна значень яких здійснює найбільший вплив на витрати і вигоди, успішність і прибутковість реалізації проекту [2]. Аналіз чутливості має на меті підвищити достовірність результатів проекту і дозволяє менеджерам лісового господарства приймати рішення щодо того, чи витрачати більше часу і зусиль для створення більш надійних прогнозів для ключових параметрів проекту, або ж відмовитись від його реалізації через наявність високої ймовірності ризику.

Отже, АБВ лісівничих проектів доцільно виконувати для наукового обґрунтування прийнятих управлінських рішень щодо здійснення лісогосподарської діяльності підприємствами, виконання Державної цільової програми «Ліси України», інших галузевих програм у сфері лісового господарства.

1. Economic assessment of forestry project impacts, 1992. FAO Forestry Paper 106 / Prepared by H.M. Cregersen and A.H. Contreras. – Roma.
2. Hadley, D., 2011. Sensitivity analysis within cost benefit analysis. Spicosa Project Report, University of East Anglia CSERGE, Norwich. – 19 p.
3. Harrison, S. and Herbohn, J., 2008. Financial and economic research methods: ACIAR Training Manual. – 86 p.
4. Shepherd, G., 2008. The Ecosystem Approach: Learning from Experience. Gland, Switzerland: IUCN. – 190 p.
5. Snowdon P. and Harou P. 2013. Guide to Economic Appraisal of Forestry Investments and Programmes in Europe. – European Forest Institute. – 30 p.

Шведюк, Ю.В. Особливості виконання аналізу витрат і вигід лісівничих проектів [Текст] / Ю.В. Шведюк // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.1. - С. 163-164.